

ראש-השנה

איך לבלבל את השטן

(שולחן ערוך אדמו"ר הזקן)

כְּדֵי לְעַרְבֵב אֶת הַשָּׁטָן

116115

יש כמה וכמה הלכות מיוחדות הקשורות בראש-השנה שהטעם עליהן הוא: "כדי לערבב את השטן"¹. לדוגמה: לא מזכירים שראש-השנה הוא ראש חודש; לא מברכים את חודש תשרי בשבת שלפניו; אין תוקעים בשופר בערב ראש-השנה²; גם אחד הטעמים לכך שתוקעים בשופר בחודש אלול הוא כדי לבלבל את השטן – "שלא יבין מתי יהיה ראש-השנה"³.

ונשאלת כאן שאלה פשוטה: הרי השטן הוא מלאך שבא לבית-דין של מעלה, בעולם האמת, ושם הוא משמיע את דברי קטרוגיו⁴; האם אותו אפשר לבלבל באמצעים פשוטים כאלה, שגם ידועים ומפורסמים וגם חוזרים ונשנים מדי שנה בשנה? מהי משמעותו של מושג תמוה זה?

להרפות את ידיו

את המפתח להבנת העניין אנו מוצאים בגמרא⁵, בעניין עצם מצוות תקיעת

(1) ראה שולחן ערוך אדמו"ר הזקן אורח-חיים סימן תקצא סעיף ו. מנהגי מהר"א קלוזנר (רבו של מהרי"ל), מנהגי ראש-השנה אות א הגהה א. מנהגי הר"א טירנא חודש אלול, לבוש ריש סימן תקפא. סימן תקפב סעיף ו.

(2) שם. מהרי"ל מנהגי ימים נוראים הגהה ב (לו,א). לבוש ריש סימן תרסט. אליה רבה ריש סימן תקפא. מטה משה סימן תשעח. הובא להלכה במגן אברהם סימן תקפא סעיף קטן יד. הוספות לשולחן ערוך אדמו"ר הזקן סוף סימן תקפא.

(3) רא"ש (ראש השנה בסופה), ראבי"ה (שם סימן תקמב) וטור (ריש סימן תקפא) בשם פרקי דרבי אליעזר (וראה ביאור הרד"ל לפרקי דרבי אליעזר פרק מו אות כ) ועוד.

(4) כמפורש בספר איוב בתחילתו א, ו ואילך.

(5) ראש-השנה טז.א.

שופר בראש-השנה: "אמר רבי יצחק...למה תוקעין ומריעין כשהן יושבים, ותוקעין ומריעין כשהם עומדין? כדי לערבב השטן".

מפרש זאת רש"י⁶: "שלא ישטין; כשישמע שישראל מחבבין את המצוות, מסתמין דבריו". מכאן אנו למדים, שאין להבין את המושג "לערבב את השטן" כפשוטו, שכאילו אנו מבלבלים אותו בעובדות פשוטות, אלא שעל-ידי מעשינו אלה אנו סותמים את טענותיו. כשהשטן רואה את החביבות שרוחשים היהודים כלפי המצוות, הדבר הזה מרפה את ידיו.

לאור גישה זו ניתן להסביר גם את שאר הדברים שעושים "כדי לערבב את השטן". כשיהודים תוקעים בשופר בחודש אלול, והשטן רואה שהם מתעוררים לתשובה וזוכים בדין עוד לפני ראש-השנה – שוב אין לו מה לטעון ולקטרג בראש-השנה.

משום כך גם אין תוקעין בשופר בערב ראש-השנה: הדבר הזה בא להמחיש לישראל ולעולם כולו, שהיהודים אכן שבו בתשובה שלמה עוד קודם ראש השנה, ועל-כן אין הם זקוקים לשופר המעורר. וכשהשטן רואה את ביטחונם של היהודים בניצחונם, שוב אין הוא מקטרג.

חשיפת הנשק

בדרך דומה אפשר להסביר גם את הדין שאין מברכים את חודש תשרי ואין מזכירים את עובדת היותו של ראש-השנה ראש-חודש: משל למה הדבר דומה, לצבא שאינו חושף לפני האוייב את כל נשקו, כדי לא לעורר את האוייב למאמצים מרובים כנגדו. כך גם כאן, אי ההזכרה של הדברים הללו, שיש בהם משום זכות לעם-ישראל, מטרתה "לערבב את השטן" ולא לעוררו להתאמץ ולהשטין.

אך מצד שני, אם לא מזכירים את הדברים הללו, שיש בהם בבחינת זכות על

(6) ועל דרך זה ברכינו חננאל שם. מאירי שם, ערוך ערב. ולהעיר מתרגום יונתן בן עוזיאל במדבר כט, א. שולחן ערוך אדמו"ר הזקן סימן תקפה סעיף ו.

ישראל, הרי למעשה חסרה זכות זו לעם־ישראל! וכי בגלל סיבה צדדית של "ערבוב השטן" אנו מאבדים את הזכויות הגדולות הללו?

מעורר לתשובה

אלא ההסבר הוא, שעצם הדבר הזה יש בו לגרום התעוררות גדולה של תשובה בעם ישראל. כשיהודי מהרהר בכך, שהשטן יש לו כוח כה חזק כנגדו, עד שנוטלים מהיהודי דברים כה נעלים כדי למנוע מהשטן לקטרג – הוא בא לידי התעוררות גדולה של תשובה, כדי לתקן את מעשיו.

עצם התעוררות התשובה הזאת מעוררת רחמים על עם־ישראל ומביאה כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה.

(לקוטי שיחות כרך כד, עמ' 222)